

En sammenhængende folkesocialistisk socialpolitik: Værdighed, aktive fællesskaber og forebyggelse

Et kapitalistisk samfund er præget af ulighed. Socialt udsatte fastholdes i deres situation, og sociale problemer går i arv. De børn som vokser op i fattige familier har stor risiko for selv at blive fattige som voksne. En retfærdig socialpolitik kræver derfor strukturelle forandringer, som med sammenhængende og forebyggende indsatser for de berørte helt grundlæggende gør op med ulighed. Samtidig er socialt udsatte ofte udsatte på flere parametre – eksempelvis er der ofte sammenfald mellem psykiske lidelser og misbrug af rusmidler, og meget vold og anden kriminalitet bunder i sociale problemer og frustrationer. Ulighed handler ikke alene om egne valg. Der er simpelthen forskel på, hvilken behandling man får, alt efter hvem man er.

I SF vil vi en Socialpolitik, der ikke blot sikrer behandlende og kompenserende indsatser til mennesker, der har brug for hjælp, men som også sikrer, at alle har muligheden for at bestemme over eget liv. Også selvom du lever med et handicap, med angst, med depression eller med sociale udfordringer, der begrænser dit liv. SF ønsker at højne den generelle sociale sundhed, så færre grupper ender med et kort liv med fx sygdom og ensomhed. SF vil et samfund, hvor kontrol og indflydelse over eget liv ikke blot skal være forbeholdt de stærke og de heldige. Det kræver en vedholdende indsats fra fællesskabets side.

Borgeren skal have indflydelse på sit forløb, sin behandling og sit liv. I SF mener vi, at alle skal være deltagende og medbestemmende borgere og ikke klienter eller kunder.

Der er brug for fokus på sammenhængende og forebyggende indsatser, der i høj grad er defineret af borgeren selv. Vi tror på, at borgerne i høj grad selv ved, hvad der er bedst for dem.

Socialpolitikken skal styrkes og gøres til en aktiv kraft i samfundet, således at der opbygges fællesskaber for dem, der i dag står udenfor. Der er brug for en værdighedsreform, der omfatter såvel social-, beskæftigelses- og sundhedspolitikken i en langt mere sammenhængende indsats for borgerne. Det er kernen i en 'Socialpolitik 2.0'.

Værdighed

Socialpolitikken skal lægge op til både inddragelse og medansvar og møde borgerne med respekt og værdighed. Alle skal have mulighed for at være med i fællesskabet og tage ansvar for eget liv i samspil med andre. For udsatte borgere kan det kræve omfattende assistance, som en forudsætning for at få et liv med kvalitet. Udsatte borgeres problemer kan ofte forebygges ved at møde borgerne tidligt før problemer opstår eller bliver værre.

Det offentlige skal møde borgeren med respekt for dennes værdighed og med udgangspunkt i den situation som borgeren befinder sig i. Vi vil gøre op med umyndiggørelse og tungt bureaukrati, der alt for ofte fører til en dårlig indsats og i værste fald uretfærdighed. Derfor skal en værdighedsreform stå centralt i socialpolitikken.

Værdighed handler om, at den *indsats* borgeren får er god og tilstrækkelig, men i høj grad også om *mødet med borgeren* og om kontinuitet og relationer i dette møde.

Mødet med borgeren

Borgerne skal mødes i øjenhøjde og have hjælp ud fra den enkeltes specifikke situation. De skal behandles som hele mennesker og ikke ud fra enkeltstående problemer. Opsplittede indsatser giver en utilstrækkelig

hjælp, kan gøre borgeren til katebold mellem systemerne, og gør det svært at skabe gode relationer til de mennesker, der skal have en hjælpende hånd, så de får styrke og finder mening til at komme videre i livet.

Det offentlige skal i mødet med borgeren styrke den enkeltes mulighed for at handle i eget liv. Borgeren skal inddrages fuldt ud i sin sag og være medskabende både i belysningen af sagen, i overvejelser og i beslutningerne. Ingen må afskæres fra hjælp på grund af krav om digital kompetence. Udvikling og livskvalitet er meget individuelle forhold, og borgeren bør have stor frihed til at vælge, hvad, der er bedst. Det giver de bedste resultater.

Møder med borgeren skal i størst mulig omfang tilrettelægges i samarbejde med borgeren. For at skabe en mere ligeværdig relation skal mødet om muligt foregå, hvor borgeren færdes: Hjemme, på arbejdspladsen, i skolen, på et værested, på gadeplan osv., hvis borgeren ønsker det.

Fundamentet til en værdighedsreform findes hos de mange fagprofessionelle socialarbejdere både i den offentlige og private sektor. En reform skal understøtte ordentlige arbejdsvilkår og øget medarbejderindflydelse, hvor socialarbejderen har den nødvendige tid til mødet med borgeren. Som led heri vil SF arbejde for, at den enkelte sagsbehandler skal have færre sager. Der skal være en løbende kompetenceudvikling for alle medarbejdere på det sociale område, både for ledere og medarbejdere, så fagligheden er i højsædet.

Borgeren skal ses som et helt menneske

For borgerne hænger tingene sammen. Borgerens økonomi, helbred, sociale forhold, jobsituation og eventuelle problemer i familie og netværk skal ses som et samlet hele. Det kræver en sikker koordinering mellem alle dele af velfærdssystemet. Lovene skal sikre, at der skal være koordinerende sagsbehandlere eller teams til det. Indsatsen bør, hvis borgeren ønsker dette, involvere familie og netværk.

Kommunerne skal have mulighed for at gå endnu videre ved, at en eller få socialarbejdere rykker tæt på borgeren i et dagligt samspil i dennes hverdag for at opbygge tillid og indgå i et forpligtende samspil om forandringer i borgerens liv. Socialarbejderen skal have vidtgående kompetence til at handle ud fra dialog og enighed med borgeren uden tunge visitations- og beslutningsprocesser i kommunen. Hvis borgeren har børn, skal børnenes tarv indgå med stor vægt i den indsats, der tilrettelægges.

Omstilling af forvaltninger og institutioner

Det er afgørende, at det offentlige apparat generelt også geares til at styrke og udvikle inkluderende fællesskaber i det civile samfund og lokalområdet. Jobcenteret skal i langt højere grad kunne samarbejde med de lokale virksomheder og offentlige institutioner om at skabe et rummeligt arbejdsmarked. En daginstitution og en skole skal kunne indgå i en helhedsplan i et udsat boligområde.

Det kræver nytænkning og fleksibilitet, når flere opgaver skal udføres 'fremskudt' og opsøgende. Samtidig skal vi væk fra den fokus på standardisering (fx BUM-modellen) der i realiteten bare har været et forstadium til udlicitering og privatisering.

Indsatsen for borgere med handicap

Der er brug for en handicappolitisk handlingsplan forankret i FN's Handicapkonvention med det mål at borgere med handicap skal kunne deltage i samfundet på lige fod med alle andre. En handicappolitisk handlingsplan skal understøtte en sammenhængende indsats med den enkelte borger i fokus. I den forbindelse

skal der bl.a. være fokus på bedre tilgængelighed, fleksible uddannelsesmuligheder, et mere rummeligt arbejdsmarked, bedre fritids- og kulturtilbud, kvalificeret sundhedstilbud og den rette omsorg og pleje. Alt sammen for at sikre mulighed for at leve et selvstændigt, godt og værdigt liv.

En tidlig og hurtig indsats kræver bedre økonomiske rammevilkår for kommunerne, så de kan investere i forebyggelse og den rette hjælp og støtte sammen med borgerne og deres familier. F.eks. bør bevilling af hjælpemidler ske langt mere smidigt, og for borgere med livsvarige fysiske og eller psykiske handicap, skal overgangen fra barn til voksen ske med udgangspunkt i den enkeltes ønsker og behov, og ikke ud fra datoen for det fyldte 18. år.

Der er dele af handicapområdet, som er nødlidende, bl.a. fordi mange kommuner er for små til at give optimal hjælp, eller også tøver de med at bruge specialtilbuddet i en anden kommune eller regionen.

Derfor bør det overvejes at flytte dele af det specialiserede handicapområde til regionerne, som har flere kræfter og allerede løfter opgaver på området. Der bør samtidig indføres en fast og solidarisk finansiering af specialtilbuddene på baggrund af en central "specialeplanlægning" fra ex. Socialstyrelsen. Derudover bør der også sikres selvstændig økonomi til et antal specialiserede tværfaglige nationale videnscentre.

Endelig bør der laves en mere solidarisk refusionsordning i dyre handicapsager, fx hvor den handicappede borger må bo på opholdssteder og botilbud.

Sammenhængende indsats til udsatte borgere

Velfærdssystemet er i dag fokuseret på at styre og administrere menneskers (del)problemer med en høj grad af siloopdeling af social-, beskæftigelses- og sundhedspolitikken. Der er brug for samarbejde og helhedstænkning - strukturer, metoder og kultur skal ændres, så systemet kan udvikle sammenhængende indsatser. Der skal skabes et forpligtende nyt samarbejde mellem de forskellige sektorer. For at sikre en helhedsorienteret og relevant indsats i kommunerne ønsker SF, at man fjerner kravet om, at alle borgere, herunder de socialt udsatte, skal mødes i et jobcenter. Udsatte borgere skal fx kunne starte med at få deres sag behandlet og få indsatsen gennem Socialforvaltningen eller Sundhedsforvaltningen i stedet for Beskæftigelsesforvaltningen. Det forudsætter en anden tilgang til arbejdet for alle faggrupper både metodisk og holdningsmæssigt. Kommunerne skal have bedre muligheder for at investere på det sociale område.

Alle børn skal have en god barndom

Vi har et særligt ansvar for at hjælpe udsatte børn, unge og deres familier. Det er vigtigt for SF at sikre alle børns tarv. Der er brug for en tidlig indsats, så udsatte familier følges tæt bl.a. gennem en styrket sundhedspleje, gode dagtilbud og gennem støtte og behandling til familien.

Tidlig indsats og forebyggelse kræver fagligt stærke medarbejdere, som får mulighed for at igangsætte de initiativer, der virker i den specifikke kontekst. SF arbejder for at udbrede de gode erfaringer med familierettede og en helhedsorienterede indsatser, hvor man arbejder tværsektorielt med udsatte børn og unge i et tæt samarbejde med både institutioner og skoler. Kommunerne bør have et stærkt PPR (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning), et godt udbygget SSP-samarbejde og gerne tilknyttet socialrådgivere til alle daginstitutioner og skoler. Indsatser som kan forebygge, at problemer vokser sig så store, at det kræver anbringelser udenfor hjemmet. Anbringelser kan dog være både nødvendige og relevante, og her skal kvaliteten af anbringelsen sikres, og samarbejdet med forældrene styrkes.

SF vil have styrket brugen af efterværn til udsatte unge, når de er fyldt 18 år, så man som udgangspunkt viderefører deres støtte, og understøtter en god overgang videre i tilværelsen i form af en ungdomsuddannelse, job, bolig mm. Det vigtigste er ikke formen på støtten, men at de unge ikke tabes på gulvet og sikres en god voksenkontakt.

Fællesskab i det civile samfund

Der er brug for en sammenhængende strategi for samarbejde mellem civilsamfund og offentlige institutioner - en samfundsmæssig omstilling, som er demokratisk og inkluderende og med en græsrodsmobilisering, der giver plads til udsatte mennesker i fællesskab og medvirker til at løse sociale problemer. Det vil også give vigtige bidrag i udsatte boligområder og i yderområderne. En civilsamfundsstrategi skal være med til at skabe bæredygtige lokalsamfund.

Civilsamfundets foreninger, virksomheder, boligbestyrelser, lokalråd, brugerforeninger osv. er til aktive medspillere. Kommunerne skal facilitere en sådan udvikling i samspil med civilsamfundet. Roller, ansvar og samspil skal være klart defineret, så der er tale om reel samskabelse, hvor civilsamfundet anerkendes for sin værdi som skabere af fællesskaber og medmenneskelige relationer, samtidig med at det er kommunernes ansvar at sikre, at borgerne får de velfærdsydelser, de har brug for og krav på.

Understøttelse og aktivering af civilsamfundet ændrer således ikke ved kommuners og regioners forpligtelser over for mennesker med funktionsnedsættelser og sociale problemer. Det er altid det offentliges pligt at gribe dem, der har brug for det. Frivillige er en vigtig del af fællesskaber, men kan ikke forventes at stille med den faglighed og det ansvar som indsatsen kræver.

Et tredje arbejdsmarked: Socialøkonomi

Socialøkonomiske virksomheder er en del af et rummeligt arbejdsmarked, som ikke kun omfatter produktion til et marked, men også meningsfulde aktiviteter rettet mod behov i lokalområdet. De skal bidrage til at alle kan få en meningsfuld hverdag sammen med andre og bruge deres potentiale fuldt ud.

Socialøkonomi kan både bidrage til at udvikle borgerens potentialer som bro til uddannelse og arbejdsmarked, men kan også være en varig mulighed for andre borgere. Socialøkonomiske aktiviteter kan bidrage til at vitalisere lokalsamfund, hvilket gør dem særlig relevante i 'yderområder' og udsatte boligområder.

Det er afgørende, at de socialøkonomiske aktiviteter er socialt bæredygtige – både for de borgerne, der deltager i dem og for lokalsamfundet generelt. Socialt udsatte borgere må ikke blive presset til at yde over deres grænser, og der skal løbende være opmærksomhed på, om ordningerne underminerer job på almindelige vilkår.

Områdebaseret indsats, boligsocialt arbejde og flere billige lejeboliger

I udsatte områder skal der sættes ind med områdebaseret boligsocialt arbejde rettet mod hele området som supplement til traditionelle og individorienterede indsatser.

Indsatser og løsninger vil i udsatte områder ofte skulle defineres nedefra, fordi aktørerne er mange og forskellige, så de professionelle skal være fleksible, kreative og kunne igangsætte og agere i et landskab, hvor relationer betyder meget, og hvor der er mange interesser på spil.

Boligmarkedet bliver mere og mere opdelt. Mere blandede boligområder vil styrke det civile samfund. Boligområdet, og især den almene sektor, spiller en stor rolle i at skabe et mere lige Danmark. Et mere balanceret boligmarked kræver blandt andet at vi kommer parallelsamfund til livs ved at sikre et huslejeniveau, som borgere med en almindelig indtægt har råd til at bo i. Det betyder, at der er skal være flere almene boliger, også i kommuner med høje grundpriser, en lavere husleje i de almene boliger samt en effektiv huslejeregulering i det private udlejningsbyggeri.

En socialpolitik for folk på gaden

Hjemløshed, stofafhængighed og prostitution er ikke en konsekvens af enkelte individers forkerte valg, men en uundgåelig konsekvens af et system, der svigter de absolut mest udsatte borgere i vores samfund. Vores velfærdsstat har afbødet de værste problemer med ekstrem udsathed, men alt for mange overlades stadig til en uværdig tilværelse med få lyspunkter at klamre sig til. Skal vi bekæmpe ekstrem udsathed, kræver det strukturelle forandringer og en fornyet tilgang til socialpolitik.

Hjemløshed skal bekæmpes med egnede boliger og samtidig hjælp til ofte flersidede sociale problemer. SF vil stoppe heksejagten på vores mest udsatte borgere - fx i form af det rigide zoneforbud - og sætte en kæp i hjulet for asociale tiltag som fx fjendtlig arkitektur med bænke med pigge og tiggeriforbud. Sociale problemer skal således bekæmpes med hjælp i stedet for straf.

Vi vil desuden stoppe stigmatiseringen af stofafhængige og tilbyde en udstrakt hånd til bedre behandlingsmuligheder og sundhedstilbud fremfor forfølgelse og usikkerhed. I tråd med vores succesfulde kamp for stofindtagelsesrum, skal vi se nærmere på erfaringerne fra andre lande i forhold til at hjælpe udsatte med misbrug og reducere antallet af narkorelaterede dødsfald og kriminalitet. Inspireret af Portugal-modellen og i tråd med vores succesfulde kamp for stofindtagelsesrum, vil vi se på hvordan vi kan bekæmpe stofafhængighed med hjælp i stedet for straf. Man kan ikke straffe sig ud af sociale problemer.

At have sex med mennesker for penge kan være ødelæggende både psykisk og fysisk, og alt for ofte ender folk i prostitution som en konsekvens af pengemangel eller stofafhængighed. SF vil derfor opprioritere hjælpen til mennesker, der er i eller risikerer at blive presset ud i prostitution.

Uddannelse som mål i socialpolitikken

Store grupper med kort eller ingen uddannelse eller arbejdsskader falder allerede i dag igennem på arbejdsmarkedet. Det kan føre til langvarig arbejdsløshed og stigende sociale problemer. Netop for mange borgere med sociale og beskæftigelsesmæssige problemer, er uddannelse vejen frem, men uddannelse har alt for længe været nedprioriteret i social- og beskæftigelsespolitikken. Således bruges revalidering stadig mindre. Der er brug for at styrke brugen af revalidering og andre uddannelsesstilbud. Det kan være svært for socialt udsatte, unge med handicap eller psykiske lidelser at gennemføre en uddannelse, fordi uddannelsesystemet ikke er fleksibelt nok. Det skal der rettes op på, blandt andet gennem bedre muligheder for at tage en uddannelse på deltid.

Rettigheder og pligter til borgeren

Borgernes krav på gode indsatser og retssikkerheden ved behandlingen af deres sag er central i socialpolitikken. Det er en grundpræmis i velfærdssamfundet, at borgeren har krav på forsørgelse og nødvendige indsatser – og samfundet har krav på, at borgeren tager ansvar for eget liv, så vidt det er muligt. Parolen fra arbejderbevægelsens kamp: 'gør din pligt og kræv din ret' gælder stadig – med den centrale tilføjelse, at

pligten skal svare til borgerens situation, og at borgeren har krav på at få behandling, uddannelse, rehabilitering mv., der kan udvikle borgerens muligheder for at deltage aktivt og ydende i fællesskabet. Til gengæld skal borgeren, hvis det er muligt, stå til rådighed for arbejdsmarkedet og være villig til aktivt at gøre noget for at forbedre sin situation - fx i form af uddannelse. Borgeren har en pligt til at forsøge, men skal selv være med til at finde ud af hvordan. En socialpolitik, der hele tiden stræber efter at skabe stærke, myndige og selvstændige mennesker, må være lydhør og tage afsæt i borgernes egne definitioner og ønsker. Den må heller ikke udhule borgernes formelle rettigheder og retskrav. Udsatte borgere møder brugerbetaling alt for mange steder i sundhedsvæsenet. SF er generelt imod brugerbetaling i sundhedssystemet. Vi vil i første omfang fjerne brugerbetaling der, hvor den rammer hårdest. Det vil blandt andet sige for udsatte borgere, så der bliver mere lige adgang til fx psykologhjælp og tandpleje. Der er endvidere behov for at styrke retssikkerheden, fx ved at etablere en forvaltningsdomstol.

Et fundamentalt retskrav er retten til forsørgelse og dermed økonomisk hjælp fra det offentlige til dem, der ikke kan forsørge sig selv – vel og mærke på et niveau, der giver borgeren handlemuligheder i eget liv. Borgeren skal ikke låses fast i fattigdom, så det bliver umuligt at deltage i fællesskabet og børn skal ikke vokse op i fattigdom. Det er helt afgørende, at de laveste ydelser hæves, så alle får et værdigt liv med handlemuligheder – herunder at kontanthjælpsloftet og integrationsydelsen afskaffes.

I dag er alt for mange borgerne låst fast på langvarig kontanthjælp. Der er brug for langt hurtigere indsats og afklaring med værdig inddragelse, så borgere fx kan få tildelt førtidspension eller fleksjob i et overkommeligt timeantal, eller i de tilfælde hvor det er muligt bevæge sig mod ordinær uddannelse eller beskæftigelse. Ingen skal fanges i systemet.

Økonomien i en sammenhængende socialpolitik

Vi ved, at man ved at forebygge, løse og mindske problemerne kan undgå mange andre, dyrere og dårligere indsatser. Vi ved, at sociale investeringer og en koordineret, intensiv og kvalificeret indsats kan få mange udsatte borgere i uddannelse eller i arbejde. Dette vil medføre både økonomiske og menneskelige gevinster. Der er på langt sigt besparelser at hente ved at give borgeren den rigtige indsats fra starten. Massive skattelettelser under de Venstreledede regeringer har ført til en stram kommunaløkonomi samtidig med at kortere liggetider på sygehusene mv. har presset økonomien. Der er brug for en genopretning, og stigende sociale- og sundhedsmæssige behov skal modsvares af stigende bevillinger.

Men vi ved, at man ved at forebygge, løse og mindske problemerne kan undgå mange andre, dyrere og dårligere indsatser. Vi ved at sociale investeringer og på at en intensiv-, tæt koordineret- og kvalificeret indsats kan få mange udsatte borgere i uddannelse eller i arbejde med alle de økonomiske- og menneskelige gevinster, det medfører. Der er på langt sigt besparelser at hente ved at give borgeren den rigtige indsats fra starten.

Der er også brug for en grundlæggende ændring af refusionssystemet. For det første skal kommunerne ikke som i dag have interesse i at placere borgeren på en lav ydelse. For det andet skal kommunerne tilskyndes til at vælge aktive indsatser, som borgeren ønsker og vil have gavn af – som fx uddannelse. Endelig skal refusion set sammen med udligningssystemet i højere grad tilgodese kommuner med store sociale udgifter til fx førtidspension.

En sammenhængende socialpolitik skal bygge på tillid, og kræver større handlerum til kommuner, regioner og fagprofessionelle. Nogle af frikommuneforsøgene har vist, at dette også kan give en positiv økonomisk

gevinst. Ved at give slip på målstyring og metodekrav kan der lokalt udvikles gode, sammenhængende og gerne utraditionelle løsninger, der bygger på respekt, retfærdighed og fællesskab.